

Oksana Kuzmenko
*Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Theoretical and Applied Economics
State University of Infrastructure and Technologies*

Кузьменко О.М.
*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри теоретичної та прикладної економіки
Державного університету інфраструктури та технологій*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-452-8-29>

VECTORS OF THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL MIGRATION PROCESSES IN THE MIDDLE EAST

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ

Динамічний розвиток глобальних процесів провокує відповідні зміни в залученні та розвитку людського потенціалу у світі. Економічні, екологічні, політичні та військові чинники спричиняють переміщення населення як в регіональному, так і в країновому та глобальному масштабі. Саме аспекти розвитку міжнародних міграційних процесів напряму впливають на економічний розхвиток окремих країн.

За останні 30 років міграції почалися з більшою силою в усьому світі. У традиційних приймаючих країнах, таких як Австралія, Канада та США, обсяг імміграції зріс, а її склад змістився від історично домінуючого джерела – Європи – до Азії, Африки та Латинської Америки.

Близький Схід є третім за важливістю міграційним центром у світі після Європи та Сполучених Штатів. Він приваблює дві третини своїх іммігрантів з Азії. Регіон, що складається з шести країн-експортерів нафти Ради співробітництва Перської затоки – Бахрейну, Кувейту, Оману, Катару, Саудівської Аравії та Об'єднаних Арабських Еміратів – став основним імпортером трудових мігрантів під час розбудови інфраструктури, яка послідувала за «нафтовим бумом».

Політика країн на Близькому Сході продовжує використовувати багатства нафти та газу для економічного розвитку та недорогих тимчасових іноземних працівників для задоволення їхніх прагнень розвитку. Держави на Близькому Сході продовжують розглядати іноземних працівників як тимчасових, обмежуючи перебування працівників короткостроковими контрактами. На відміну від інших держав, де мігранти є основним джерелом нових громадян, у країнах на Близькому Сході мігранти були відчужені інститутами, політикою та практикою, розробленою державами .

Близький Схід залишається основним джерелом біженців і шукачів притулку, а також є однією з найбільших у світі груп внутрішньо переміщених осіб. До кінця 2022 року в Туреччині перебувало майже 3,6 млн. осіб, що є найбільшою кількістю у світі. Інші країни субрегіону, такі як Ліван і Йорданія, також приймають велику кількість біженців у порівнянні з населенням. Наприкінці 2022 року 1 із 7 і 1 із 16 осіб, які проживають у Лівані та Йорданії відповідно, були біженцями та іншими людьми, які потребували міжнародного захисту [1].

Крім того, Близький Схід також продовжує залишатися джерелом мільйонів людей, які потребують захисту. У 2022 році з Сирійської Арабської Республіки прибуло близько 6,5 млн. осіб У той час як кількість сирійських біженців

скоротилася за перші шість місяців 2022 року, вперше з 2011 року, майже кожен 5 біженець у всьому світі є сирійцем.

Зі збільшенням кількості сирійських біженців у всьому світі, спостерігається зростання ксенофобії та расистських нападів на них, зокрема в таких країнах, як Туреччина та Ліван. Сплеск антимігрантських настроїв, оскільки і Туреччина, і Ліван нещодавно пережили загострення економічної кризи, призвів до расових нападів на сирійських мігрантів.

Дезінформація про мігрантів, викликана підбурювальною риторикою ультраправих націоналістичних партій, зіграла значну роль у стимулюванні останніх нападів. Тим часом у лютому 2023 року південно-східна Туреччина та північна частина Сирійської Арабської Республіки пережили два потужні землетруси, в результаті яких загинули понад 50 000 людей.

До березня приблизно 2,7 млн. осіб були переміщені в Туреччині і багато хто залишився без даху над головою в Сирійській Арабській Республіці. Землетрус є одним із найбільших лих, які вплинули на регіон за останній час; на північному сході Сирійської Арабської Республіки, яка вже зіткнулася з гострою гуманітарною кризою через роки конфлікту, землетрус загострив ситуацію, яка вже була жахливою для багатьох людей.

Станом на кінець 2022 року в Сирійській Арабській Республіці була найбільша кількість переміщених осіб через конфлікт (майже 6,9 млн. осіб), за нею йде Україна (5,9 млн. осіб). Демократична Республіка Конго займає 3 місце (майже 5,7 млн. осіб), за нею йдуть Колумбія (близько 4,8 млн. осіб) і Ємен (4,5 млн. осіб).

З точки зору частки національного населення, Сирійська Арабська Республіка, конфлікт якої триває вже більше десяти років, мала понад 32 % населення, яке було переміщено через конфлікт і насильство. Сомалі займає 2 місце (22%), за нею йдуть Південний Судан, Ємен і Україна (понад 13%). Однак важливо зазначити, що особливо у випадках тривалого переміщення, як, наприклад, у Колумбії, деякі люди, які повернулися до місць свого походження та до своїх домівок, все ще можуть вважатися внутрішньо переміщеними особами. Це пояснюється тим, що в деяких випадках довготривале рішення не було досягнуто.

Нещодавні та затяжні конфлікти та насильство є основними факторами переміщення в субрегіоні. На окупованій палестинській території військові дії призвели до значного переміщення населення та гострої гуманітарної кризи. У відповідь на збройні групи з Гази, які вбили або поранили тисячі ізраїльтян (і взяли багатьох у заручники) під час нападів 7 жовтня 2023 року, Ізраїль оголосив «стан війни», що призвело до потужного бомбардування Гази. До кінця жовтня 2023 року понад 1 мільйон людей у Газі були внутрішньо переміщеними особами, а тисячі були вбиті внаслідок конфлікту. Тим часом війна в Ємені, яка триває вже дев'ятий рік, не припиняється, в результаті чого один із найбільших у світі гуманітарних криз. За оцінками, дві третини населення залежать від гуманітарної допомоги, у тому числі 4,5 млн. внутрішньо переміщених осіб.

Незважаючи на поточну гуманітарну кризу, Ємен залишається ключовим транзитним пунктом, особливо для мігрантів з Африканського континенту, які прямують до сусідніх країн Перської затоки, зокрема Саудівської Аравії та Оману. Більшість цих мігрантів, які часто тікають від бідності, переслідувань, незахищеності та конфлікту, серед інших, походять з Ефіопії. Мігранти проходять через Джибуті та Сомалі, перш ніж попрямувати морем до Ємену та далі по суші до Саудівської Аравії.

Велика кількість мігрантів наражається на надзвичайні ризики захисту як на шляху до Ємену, так і після прибуття в Ємен; деякі з них включають насильство, експлуатацію та необхідність жити в умовах відсутності основних потреб. Більшість

смертей на наземних маршрутах на Близькому Сході у 2022 році сталася в Ємені, близько 800 людей (переважно ефіопів), які втратили життя на шляху між Єменом і Саудівською Аравією. Була також нелегальна міграція в протилежному напрямку, коли єменці останніми роками тікали від війни до таких країн, як Джибуті, а мігранти спонтанні поверталися з Ємену на Африканський континент.

Деякі мігранти, яким вдається дістатися таких місць призначення, як Саудівська Аравія чи Оман, виявляються примусово повернутими до Ємену. У період з січня по квітень 2023 року понад 300 мігрантів (більшість з них ефіопи) були депортовані з Оману до Ємену. Станом на кінець 2022 року в Сирійській Арабській Республіці понад 6,8 млн. людей були внутрішньо переміщеними особами через конфлікт і насильство.

У 2022 р. загальна чисельність населення Саудівської Аравії становила 32,18 мільйона жителів. Саудівська Аравія, друга за величиною арабська держава, є країною, що розвивається. В результаті економічної стабільності валовий внутрішній продукт (ВВП) зріс приблизно на 520 мільярдів доларів США за останнє десятиліття. Це сталося в результаті позитивного торгового балансу Саудівської Аравії та того факту, що Саудівська Аравія експортує приблизно в 2,5 рази більше товарів, ніж імпортує. Тому не дивно, що Саудівська Аравія постійно мала дуже високі темпи зростання ВВП протягом останнього десятиліття.

Однак велика кількість нелегальних іммігрантів у Саудівській Аравії також становить загальну кількість населення. Більше усвідомлення ризиків для здоров'я та кращі умови життя збільшили очікувану тривалість життя при народженні в Саудівській Аравії приблизно на 3 роки за останнє десятиліття. З огляду на стрімке зростання загального населення, яке за останнє десятиліття зросло приблизно на 8 мільйонів жителів, уряд встановив деякі правила, щоб уникнути перенаселення. Рівень народжуваності в Саудівській Аравії постійно знижувався протягом останніх років, щоб спробувати контролювати стрімке зростання населення.

Отже, демографія Саудівської Аравії та сусідніх країн – держав Ради співробітництва Перської затоки – привертає увагу через національний демографічний профіль, нові навантаження на ринках праці та надмірну залежність іноземної робочої сили від структурної зайнятості через існуючий демографічний дисбаланс.

Узагальнено, що сучасними векторами розвитку міжнародних міграційних процесів на Близькому Сході є посилення як еміграційних, так і імміграційних процесів як в середині регіону, так і ззовні, в залежності від рівня загального економічного та соціального розвитку країн. Для покращення рівня міграційної політики актуальним є врахування потенціалу розвитку трудових ресурсів в окремих країнах регіону на Близькому Сході.

Література:

1. Lodigiani E. The effect of emigration on home-country political institutions. IZA World of Labor. 2016. URL: <https://wol.iza.org/articles/effect-of-emigration-on-home-country-political-institutions/long>.
2. International migration report high lights. Організація Об'єднаних Націй (ООН). 2022. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2022_Highlights.pdf